

Polityka Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem

Przedszkole w Dobrej

Podstawa prawna

Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 1606)

Polityka ta określa wytyczne i procedury w zakresie zgłaszania podejrzeń nadużyć oraz postępowania wobec podejrzanych, a także zapewnia wsparcie dla ofiar.

Pracownicy przedszkola są zobowiązani do przestrzegania Polityki w celu zapobiegania nadużyciom i zapewnieniu bezpieczeństwa wszystkim członkom społeczności.

Cele polityki

- Zapewnienie bezpiecznego i przyjaznego środowiska dla uczniów i pracowników przedszkola
- Ochrona przed nadużyciami w przedszkolu
- Zapewnienie odpowiedniego wsparcia dla ofiar różnego rodzaju przemocy
- Zobowiązanie pracowników przedszkola do przestrzegania wytycznych i procedur w przypadku podejrzeń krzywdzenia dzieci

Definicja krzywdzenia

- ***wszelkie zachowania, które naruszają prawa wychowanków lub pracowników przedszkola***

Z niniejszą *Polityką* zapoznaje się nauczycieli, pracowników, rodziców oraz uczniów przedszkola – treść dokumentu zamieszcza się na stronie internetowej przedszkola.

Dla rodziców i wychowanków dodatkowo przygotowana jest ulotka zawierająca informacje w wersji skróconej dla małoletnich - **Załącznik nr 1**.

Dyrektor przedszkola wyznacza Zespół Koordynujący odpowiedzialny za *Politykę*:

W skład zespołu mogą wejść : pedagog/psycholog/nauczyciel.

Do zadań Zespołu Koordynującego należy monitorowanie realizacji *Polityki*, reagowanie na sygnały naruszenia Polityki oraz proponowanie zmian w dokumencie.

Osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego oraz zawiadamiania sądu opiekuńczego to : pedagog /pedagog specjalny/ psycholog /dyrektor szkoły.

MONITORING

ZASADY AKTUALIZACJI POLITYKI OCHRONY DZIECI PRZED KRZYWDZENIEM ORAZ ZAKRES KOMPETENCJI OSÓB ODPOWIEDZIALNYCH ZA PRZYGOTOWANIE PERSONELU PRZEDSZKOLA DO STOSOWANIA POLITYKI

- Zespół Koordynujący jest odpowiedzialny za opracowanie i monitoring *Polityki* i ma obowiązek **co najmniej raz na dwa lata dokonywać oceny** polityki w celu zapewnienia jej dostosowania do aktualnych potrzeb oraz zgodności z obowiązującymi przepisami.
- Osoby odpowiedzialne za realizację *Polityki* zobowiązane są do przeprowadzania wśród pracowników Przedszkola (przynajmniej raz na dwa lata) ankiety, której wzór stanowi **Załącznik nr 2** do niniejszej *Polityki*.
- Wnioski z przeprowadzonej oceny należy pisemnie udokumentować i przedstawić Dyrektorowi Przedszkola.
- W razie konieczności Zespół Koordynujący opracowuje zmiany w obowiązującej *Polityce* i daje je do zatwierdzenia Dyrektorowi.
- Dyrektor wprowadza do *Polityki* niezbędne zmiany i ogłasza pracownikom Przedszkola nowe brzmienie Polityki Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem.
- Dyrektor może upoważnić wyznaczoną przez siebie osobę do przygotowania personelu placówki do stosowania Polityki Ochrony Dzieci. Wzór upoważnienia został określony w **Załączniku nr 3** do niniejszej procedury.
- Osoba upoważniona przez Dyrektora, o której mowa wyżej, musi legitymować się co najmniej 10 letnim doświadczeniem w pracy z osobami małoletnimi, uzyskanym w jednostkach oświaty, leczniczych lub pomocy społecznej. Dodatkowo musi posiadać niezbędną wiedzę pozwalającą na przeprowadzenie szkoleń pracowników placówki, obejmujących następujące zagadnienia:
 - rozpoznawanie symptomów krzywdzenia małoletnich;
 - procedury interwencji w przypadku podejrzeń krzywdzenia małoletnich;
 - odpowiedzialność prawną pracowników placówki, zobowiązanych do podejmowania; interwencji w przypadku podejrzenia lub stwierdzenia krzywdzenia małoletnich;
 - stosowanie procedur „Niebieskiej Karty”.
- Osoba, o której mowa wyżej, zapoznaje pracowników z *Polityką* oraz odbiera od każdego zatrudnionego pracownika oświadczenie o zapoznaniu się z *Polityką* ochrony dzieci, obowiązującą w placówce - **Załącznik nr 4**.
- Pracownicy nowo zatrudnieni w placówce są zapoznawani z *Polityką* w pierwszym tygodniu pracy i w tym czasie jest od nich odbierane oświadczenie o zapoznaniu się z *Polityką*.
- Zapoznani z *Polityką* Rodzice lub Opiekunowie również wypełniają Oświadczenie o zapoznaniu się z dokumentem – **Załącznik nr 5**.

ZACHOWANIA I PRAKTYKI, KTÓRE SĄ NIEDOPUSZCZALNE ZE STRONY PRACOWNIKÓW

Polityka w zakresie ochrony dzieci przed krzywdzeniem ma na celu zapewnienie bezpiecznego i przyjaznego środowiska dla uczniów i pracowników, poprzez zapobieganie nadużyciom w zakresie krzywdzenia dzieci i reagowanie w przypadku ich podejrzenia. Pracownicy przedszkola traktują dzieci z szacunkiem oraz uwzględniają ich potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie przez pracownika wobec dziecka przemocy w jakiegokolwiek formie. Pracownik placówki, realizując te cele, działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych szkoły oraz swoich kompetencji.

- 1) Nie wolno krzyczeć, zawstydząć, upokarzać, lekceważyć i obrażać dziecka.
- 2) Nie wolno bić, szturchać, popychać ani w jakikolwiek sposób naruszać integralności fizycznej dziecka.
- 3) Nie wolno nawiązywać z dzieckiem jakichkolwiek relacji romantycznych lub seksualnych ani składać mu nieodpowiednich propozycji. Obejmuje to także seksualne komentarze, żarty, gesty oraz udostępnianie dzieciom treści erotycznych i pornograficznych bez względu na ich formę.
- 4) Nie wolno utrwalać wizerunku dziecka (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) w celach prywatnych czy bez zgody Opiekuna dziecka. Rekomendujemy także uzyskanie ustnej zgody dziecka – zapytaj, czy możesz zrobić zdjęcie/ nagranie.
- 5) Nie wolno zapraszać dzieci do swojego prywatnego mieszkania/ domu ani spotykać się z nimi poza godzinami pracy. Obejmuje to także kontakty z dziećmi poprzez prywatne kanały komunikacji (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profilem w mediach społecznościowych) i udostępnienie własnych danych osobowych.
- 6) Nie wolno proponować dzieciom alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, jak również używać ich w obecności dzieci.
- 7) Nie podejmuj innego niż niezbędny kontaktu fizycznego z dzieckiem.
- 8) Jeśli będziesz świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań i/lub sytuacji ze strony innych dorosłych lub dzieci, zawsze poinformuj o tym osobę odpowiedzialną za organizację/ instytucję i/lub postąp zgodnie z obowiązującą procedurą interwencji.

Dopuszczalnym zachowaniem, respektującym nietykalność małoletniego jest:

- poklepanie po ramionach lub plecach
- uścisk dłoni lub „przybicie piątki”
- delikatne objęcie na powitanie
- dotykanie rąk, ramion czy barków
- werbalne pochwalenie
- trzymanie się za ręce w trakcie zabawy czy dla uspokojenia małoletniego w sytuacji wzburzenia emocjonalnego
- trzymanie za ręce małych dzieci w czasie spaceru
- siadanie w pobliżu małych dzieci.

Niewłaściwym zachowaniem i nadużyciem wobec nietykalności są:

- pełne i mocne uściski i objęcia
- dotykanie piersi, pośladków i okolic intymnych
- klepanie w uda lub kolana
- całowanie, w szczególności w usta
- okazywanie czułości w miejscach wyizolowanych, np. łazienki, ubikacje, prywatne pokoje

W każdej wyjątkowej sytuacji wynikającej ze stanu emocjonalnego, potrzeb fizjologicznych, choroby dziecka czy nieprzewidzianych wypadków należy poprosić o pomoc, obecność inną dorosłą osobę.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ PRAWNA:

Prawo ściga sprawców przestępstw za:

- art. 207 §1 k.k. Znęcanie się fizyczne lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną

osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny - podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat (ścigane z urzędu)*.

- art. 191 §1 k.k. Kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia - podlega karze pozbawienia wolności do lat 3 (ścigane z urzędu)*.

- art. 197 §1 k.k. Kto przemocą lub groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną

osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10

(ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego)**.

- **art. 304 §1 Kodeks postępowania karnego**

Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub policję.

§2. Instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa. (ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego)**.

** ściganie z urzędu polega na tym, że prokurator i policja prowadzą postępowanie niezależnie od woli i zgody osoby pokrzywdzonej. Wycofanie skargi lub odmowa zeznań nie jest podstawą do umorzenia postępowania, jeśli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniono przestępstwo.*

***ściganie na wniosek polega na tym, że bez wniosku osoby pokrzywdzonej postępowanie w danej sprawie nie może być wszczęte.*

- **art. 572 §1 k.p.c. Każdy, komu znane jest zdarzenie uzasadniające wszczęcie**

postępowania z urzędu, obowiązany jest zawiadomić o nim sąd opiekuńczy.

§2 Obowiązek wymieniony w §1 ciąży przede wszystkim na urzędach stanu cywilnego,

(...) placówkach oświatowych, opiekunach społecznych oraz organizacjach i zakładach zajmujących się opieką nad dziećmi lub osobami psychicznie chorymi.

- art. 12 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie: Osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych powzięły podejrzenie o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy wobec członków rodziny, powinny niezwłocznie zawiadomić o tym policję lub prokuratora
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich

Art.4. §1. Każdy, kto stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego,

w szczególności naruszenie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawianie nierzędu, włóczęgostwo, udział w grupach przestępczych, ma społeczny obowiązek

odpowiedniego przeciwdziałania temu, a przede **wszystkim zawiadomienia o tym rodziców lub opiekunów nieletniego, szkoły, sądu rodzinnego, Policji lub innego właściwego organu.**

§2. Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu czynu karalnego przez nieletniego, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję.

§3. Instytucje państwowe i organizacje społeczne, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przez nieletniego czynu karalnego ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję oraz przedsięwziąć czynności nie cierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia czynu.[...]

Wszystkie osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych dowiedziały się o krzywdzeniu dziecka lub mają inne informacje z tym związane, są **zobowiązane do zachowania tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.**

Wszystkie te przepisy nakładają na osoby, które dowiadują się o przypadkach przemocy fizycznej, psychicznej czy ekonomicznej, obowiązek niezwłocznego powiadomienia właściwych organów.

OGÓLNE ZASADY POLITYKI W ZAKRESIE OCHRONY MAŁOLETNIICH PRZED KRZYWDZENIEM

Zgłaszanie nadużyć

Jeśli pracownik podejrzewa, że doszło do nadużyć, powinien niezwłocznie zgłosić to dyrektorowi przedszkola lub innemu przełożonemu.

Rodzice, opiekunowie i uczniowie, którzy podejrzewają, że doszło do nadużyć, powinni niezwłocznie zgłosić to dyrektorowi lub innemu pracownikowi przedszkola.

Badanie podejrzeń nadużyć

W przypadku podejrzenia nadużyć w zakresie krzywdzenia dzieci, dyrektor przedszkola lub inny przełożony powinien niezwłocznie podjąć działania mające na celu ochronę wychowanków i pracowników przedszkola oraz zapewnienie, że podejrzany nie będzie miał bezpośredniego kontaktu z ofiarą.

Dyrektor lub inny przełożony powinien skontaktować się z organami odpowiedzialnymi za dochodzenie i przeprowadzenie śledztwa.

Ochrona prywatności

Wszystkie zgłoszenia nadużyć powinny być traktowane jako poufne, a informacje na temat zgłoszenia powinny być udzielane tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla przeprowadzenia śledztwa lub ochrony wychowanków i pracowników przedszkola.

Postępowanie wobec podejrzanych

Jeśli podejrzany jest pracownikiem przedszkola, dyrektor lub inny przełożony powinien podjąć działania mające na celu ochronę dzieci i pracowników oraz zapewnienie, że podejrzany nie będzie miał bezpośredniego kontaktu z ofiarą.

Kampanie edukacyjne dla uczniów i ich rodziców.

Współpraca z organami prowadzącymi postępowanie w sprawach przemocy fizycznej, psychicznej, ekonomicznej, seksualnej.

Podjmowanie działań w celu zapewnienia wsparcia psychologicznego ofiarom przemocy.

Informowanie wychowanków, personelu przedszkola i rodziców o zasadach zapobiegania i przeciwdziałania wszelkiego rodzaju przemocy.

Przeprowadzenie szkoleń dla personelu w zakresie rozpoznawania i reagowania na przemoc seksualną oraz w zakresie komunikacji z dzieckiem, które stało się ofiarą przemocy.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU, GDY NAUCZYCIEL DOWIADUJE SIĘ O PRZEMOCY WOBEC PODOPOPIECZNEGO

1. **Zapewnienie bezpieczeństwa wychowanka** - Przemoc jest traumatycznym doświadczeniem, dlatego nauczyciel udziela dziecku wsparcia emocjonalnego. Niezwłocznie informuje dyrektora szkoły – zgłoszenie incydentu- **Załącznik nr 6**.
2. **Przeprowadzenie rozmowy z wychowankiem** – pedagog/psycholog/pedagog specjalny przeprowadza rozmowę z dzieckiem, które było ofiarą przemocy. Ważne jest, aby rozmowa ta odbyła się w miejscu, gdzie podopieczny będzie czuł się bezpiecznie.
3. **Pamiętaj, że ofiara może potrzebować czasu**, aby podjąć decyzję o udzieleniu zgody na podanie informacji o swoim przypadku innym osobom. Ważne jest, aby szanować jej prywatność i podjąć wszelkie kroki, aby jej dane były chronione.
4. **Powiadomienie rodziców lub opiekunów** – Dyrektor powinien niezwłocznie powiadomić rodziców lub opiekunów prawnych dziecka o podejrzeniu wykorzystania przemocowego. Zapewnienie im wsparcia.
5. **Dokumentacja sytuacji** - pedagog/ psycholog/ pedagog specjalny sporządza szczegółową dokumentację sytuacji, w tym datę i czas zdarzenia, nazwisko osoby dokonującej przemocy, miejsce zdarzenia, a także wszelkie informacje, jakie udało mu się pozyskać w trakcie rozmowy z uczniem. Wzór notatki z rozmów z uczniem, świadkami, czy rodzicami, a także wszelkie informacje dotyczące działań podejmowanych przez przedszkole w celu rozwiązania sytuacji stanowi **Załącznik nr 7**.
6. **Dokumentacja ta powinna być przekazana dyrektorowi przedszkola.**

7. **Dalsze działania** - nauczyciel przestrzega zaleceń Dyrektora i innych uprawnionych organów oraz współpracuje z nimi w celu zapewnienia bezpieczeństwa podopiecznych i przeciwdziałania przemocy w przedszkolu.
8. **Zalecenie** - w trakcie rozmowy z uczniem ważne jest, aby nauczyciel okazywał empatię i zrozumienie, także zachowywał spokój i profesjonalizm.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ZAGROŻENIA WYKORZYSTANIA UCZNIĄ PRZEZ PRACOWNIKA PRZEDSZKOLA

1. **Natychmiastowe zgłoszenie sytuacji dyrektorowi przedszkola** - W przypadku podejrzenia, że podopieczny jest zagrożony wykorzystaniem (też seksualnym) przez pracownika, każdy pracownik, rodzic lub wychowanek powinien natychmiast zgłosić ten fakt Dyrektorowi- **Załącznik nr 6**.
2. **Wydzielenie pomieszczenia** - W celu zapewnienia prywatności i bezpieczeństwa dziecka, należy wydzielić odpowiednie pomieszczenie, w którym zostanie przeprowadzona rozmowa z dzieckiem.
3. **Podjęcie czynności wyjaśniających** - Dyrektor lub pedagog/psycholog/pedagog specjalny przeprowadza wywiad z dzieckiem, aby uzyskać jak najwięcej informacji na temat sytuacji.
9. **Powiadomienie rodziców lub opiekunów** – Dyrektor powinien niezwłocznie powiadomić rodziców lub opiekunów prawnych wychowanka o podejrzeniu krzywdzenia dziecka.
4. **Zgłoszenie do rzecznika dyscyplinarnego** – O podejrzeniu popełnienia przez nauczyciela czynu naruszającego prawa i dobro dziecka dyrektor, a w przypadku podejrzenia popełnienia takiego czynu przez dyrektora placówki - organ prowadzący placówkę, zawiadamia rzecznika dyscyplinarnego, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o podejrzeniu popełnienia takiego czynu.
5. **Zawiadomienie jest konieczne**, gdy istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przewinienia naruszającego prawa lub dobro dziecka.
6. **Zawiadomienia nie dokonuje się**, gdy okoliczności sprawy bezspornie wskazują, że nauczyciel nie dopuścił się takiego przewinienia.
7. **W przypadku podejrzenia, że sytuacja jest poważna i wymaga natychmiastowego zaangażowania organów ścigania**, należy niezwłocznie powiadomić odpowiednie organy:
 - a) Policję - organ odpowiedzialny za ściganie przestępstw i zapewnienie bezpieczeństwa publicznego. Zgłoszenie takiego przestępstwa do organów ścigania jest zwykle obowiązkowe. Wzór zgłoszenia stanowi **Załącznik nr 8**.
 - b) Organ opieki społecznej - organ odpowiedzialny za ochronę dzieci i młodzieży przed krzywdzeniem – w tym wykorzystaniem seksualnym - **Załącznik nr 8**.

- c) Prokuraturę - organ odpowiedzialny za prowadzenie postępowań karnych i oskarżanie osób podejrzewanych o popełnienie przestępstw – **Załącznik nr 8**.

KROKI DYREKTORA WOBEC PRACOWNIKA PODEJRZANEGO O PRZESTĘPSTWO KRZYWDZENIA NIELETNIEGO ZALEŻĄ OD KONKRETNÝCH OKOLICZNOŚCI DANEGO PRZYPADKU

1. **Podjęcie czynności wyjaśniających** mających na celu ustalenie, czy złożenie zawiadomienia jest konieczne.
 - analiza nagrań z monitoringu,
 - rozmowa z nauczycielem, którego dotyczy podejrzenie i pozostałymi pracownikami przedszkola,
 - rozmowa z wychowankami i ich rodzicami (można rozważyć przeprowadzenie rozmowy w obecności psychologa)
 - analiza zgromadzonych notatek służbowych i innych dokumentów
2. **Zawiadomienie rzecznika dyscyplinarnego** nie musi być pisemne. (dopuszczalna forma telefoniczna lub elektroniczna). W treści takiego zawiadomienia warto szczegółowo opisać zdarzenie, na podstawie którego dyrektor wysnuł podejrzenie popełnienia przez nauczyciela przewinienia dyscyplinarnego. *Dyrektor ma 14 dni kalendarzowych na zawiadomienie o zdarzeniu rzecznika dyscyplinarnego. Termin ten liczy się od dnia powzięcia informacji o zdarzeniu.*
3. W zawiadomieniu należy używać sformułowania, że „*istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nauczyciela przewinienia dyscyplinarnego*”. (nauczyciel do momentu uprawomocnienia orzeczenia komisji dyscyplinarnej korzysta z domniemania niewinności).
4. **Tymczasowe zawieszenie pracownika** – Dyrektor przedszkola może tymczasowo zawiesić pracownika, jeśli istnieją podejrzenia, że popełnił on przestępstwo krzywdzenia nieletniego. Zawieszenie pracownika może zostać nałożone w celu ochrony bezpieczeństwa podopiecznego i innych pracowników. Zawieszenie stosuje się jeżeli ze względu na powagę i wiarygodność wysuniętych zarzutów celowe jest odsunięcie nauczyciela od wykonywania obowiązków w przedszkolu.
5. **W sprawach niecierpiących zwłoki nauczyciel i dyrektor może być zawieszony przed złożeniem wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego.**

Podstawa prawna

- ustawa z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r., poz. 1762) – art. 26, art. 75, art. 76, art. 85 ust. 4, art. 85j ust. 3.
- Ustawa z 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r. poz. 1510) - art. 108.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU KRZYWDZENIA DZIECKA PRZEZ INNE DZIECKO

Jeśli dyrektor przedszkola dowiaduje się, że doszło do krzywdzenia **dziecka przez rówieśnika, powinien podjąć odpowiednie kroki, w tym:**

1. **Zebrać informacje** - Dyrektor powinien zbierać informacje na temat sytuacji, w tym dokładne okoliczności, osoby zaangażowane i źródło informacji.
2. **Skontaktować się z rodzicami ofiary** - Dyrektor powinien skontaktować się z rodzicami ofiary i powiadomić ich o sytuacji. Rodzice powinni zostać poinformowani o sytuacji i o tym, jakie kroki zostaną podjęte w celu rozwiązania problemu. Dyrektor zapewnia im wsparcie.
3. **Skontaktować się z rodzicami prześladowcy** - dyrektor przedszkola powinien skontaktować się z rodzicami prześladowcy i powiadomić ich o sytuacji. Rodzice powinni zostać poinformowani o sytuacji i o tym, jakie kroki zostaną podjęte w celu rozwiązania problemu. Dyrektor zapewnia im wsparcie.
4. **Przeprowadzić rozmowę z podopiecznym** – dyrektor lub pedagog/psycholog/pedagog specjalny powinien przeprowadzić rozmowę z dziećmi zaangażowanym w sytuację i zebrać ich wersje wydarzeń.
10. **Dokumentacja sytuacji** - pedagog/psycholog/pedagog specjalny sporządza szczegółową dokumentację sytuacji, w tym datę i czas zdarzenia, nazwisko osoby dokonującej przemocy, miejsce zdarzenia, a także wszelkie informacje, jakie udało mu się pozyskać w trakcie rozmowy z dzieckiem. Wzór notatki z rozmów z uczniem, świadkami, czy rodzicami, a także wszelkie informacje dotyczące działań podejmowanych przez przedszkole w celu rozwiązania sytuacji stanowi **Załącznik nr 7**.
5. **Zapewnić wsparcie psychologiczne uczniom (zarówno ofierze i prześladowcy)** - dyrektor powinien zadbać o to, aby uczniowie otrzymali odpowiednie wsparcie psychologiczne.
6. **Zastosować odpowiednie sankcje** - Reakcja wobec sprawcy - podejmij działania wobec sprawcy, które ułatwią mu zrozumienie powagi sytuacji i zmianę zachowania.

Możliwe sankcje, jakie przedszkole może zastosować wobec wychowanka, który dopuścił się przemocy wobec kolegi/koleżanki, to:

Rozmowa z dzieckiem - dyrektor lub pedagog może przeprowadzić rozmowę z dzieckiem, aby wyjaśnić mu powagę popełnionej przez niego przemocy i wskazać, jakie są skutki takiego zachowania.

Przeniesienie dziecka do innej grupy - jeśli sytuacja jest bardzo poważna, przedszkole może podjąć decyzję o przeniesieniu wychowanka do innej grupy, aby zapobiec dalszym przypadkom przemocy.

Usunięcie podopiecznego z placówki - w przypadku poważnych i ciągłych przypadków przemocy, przedszkole może podjąć decyzję o usunięciu dziecka z przedszkola.

W przypadku podejrzenia, że sytuacja jest poważna i wymaga natychmiastowego zaangażowania organów ścigania, należy niezwłocznie powiadomić odpowiednie organy:

- a) Policję - organ odpowiedzialny za ściganie przestępstw i zapewnienie bezpieczeństwa publicznego. Zgłoszenie takiego przestępstwa do organów ścigania jest zwykle obowiązkowe – **Załącznik nr 8**.
- b) Organ opieki społecznej - organ odpowiedzialny za ochronę dzieci i młodzieży

przed każdym rodzajem przemocy i wykorzystania - **Załącznik nr 8**.

Należy jednak pamiętać, że każdy przypadek krzywdzenia jest inny i sankcje powinny być dostosowane do specyfiki sytuacji oraz stopnia przemocy.

W przypadkach bardziej skomplikowanych (dotyczących wykorzystywania seksualnego oraz znęcania się fizycznego i psychicznego o dużym nasileniu)

- Dyrektor powołuje Zespół Interwencyjny, w składzie: pedagog/psycholog/ pedagog specjalny, wychowawca dziecka, kierownictwo placówki, inni pracownicy mający wiedzę o krzywdzeniu dziecka lub o dziecku.
- Zespół sporządza plan pomocy dziecku.
- Pedagog/psycholog informuje opiekunów o obowiązku placówki zgłoszenia podejrzenia krzywdzenia dziecka do odpowiedniej instytucji (prokuratura/ policja lub sąd rodzinny, ośrodek pomocy społecznej lub też przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego - procedura "Niebieskiej Karty" (w zależności od zdiagnozowanego typu krzywdzenia).

PROCEDURA NIEBIESKIEJ KARTY

- Niebieska Karta może zostać założona również w przedszkolu, gdy dyrektor, nauczyciel, pedagog czy wychowawca stwierdzą, że w rodzinie podopiecznego dochodzi do przemocy. Decyzję o rozpoczęciu procedury konsultuje się z całym gronem pedagogicznym. Procedurę Niebieskiej Karty stanowi **Załącznik nr 9**.

- Niebieską Kartę A wypełnia się w obecności dziecka, który jest dotknięty przemocą - ważne jest, aby wówczas towarzyszył mu psycholog lub pedagog.
- Przy procedurze powinien być obecny rodzic, opiekun prawny lub faktyczny dziecka.
- Wypełniony formularz „Niebieska Karta A” przedszkole przekazuje przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w terminie nie później niż 7 dni od wszczęcia procedury.
- Niebieską Kartę B, o charakterze informacyjnym, przekazuje się dziecku doznającemu przemocy lub - jeżeli jest niepełnoletni - rodzicowi, opiekunowi prawnemu bądź faktycznemu dziecka.
- Niebieską Kartę B nie może otrzymać osoba, co do której istnieje podejrzenie o dokonywanie przemocy wobec bliskich.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ZAGROŻENIA KRZYWDZENIA UCZNIĄ POZA PRZEDSZKOLEM

Jeśli Dyrektor dowiaduje się o przypadku przemocy fizycznej, psychicznej, seksualnej, ekonomicznej powinien natychmiast podjąć kroki, aby zapewnić bezpieczeństwo ofierze i każdej innej osobie, która może być narażona na przemoc.

1. **Zapewnienie bezpieczeństwa ofierze** - przemoc fizyczna i psychiczna to poważne zagrożenie dla zdrowia i życia ofiary. Dyrektor powinien natychmiast podjąć kroki w celu zapewnienia bezpieczeństwa ofierze. Należy skontaktować się z organami odpowiedzialnymi za zwalczanie przemocy seksualnej, takimi jak policja, a także z rodzicami lub opiekunami prawnymi ofiary.
2. **Udzielenie wsparcia emocjonalnego** – każdy rodzaj przemocy to traumatyczne doświadczenie, dlatego ofiara potrzebuje wsparcia emocjonalnego. Dyrektor powinien udzielić ofierze informacji o specjalistach i organizacjach, które mogą jej pomóc.
3. **Poinformowanie organów odpowiedzialnych** - Dyrektor powinien natychmiast zgłosić każdy przypadek wykorzystania seksualnego oraz znęcania się fizycznego i psychicznego o dużym nasileniu organom odpowiedzialnym za zwalczanie przemocy seksualnej. W tym celu można skontaktować się z lokalnymi organami ścigania, np. policją **Załącznik nr 8**.
4. **Zachowanie poufności** - dyrektor i pozostali pracownicy powinni zachować poufność wobec informacji o przemocy. Należy poinformować tylko te osoby, które muszą wiedzieć o tym z powodów bezpieczeństwa ofiary. Wszelkie informacje o ofierze powinny być traktowane jako poufne i chronione.

W przypadku powzięcia informacji o krzywdzeniu ucznia przez rodzica, należy niezwłocznie podjąć następujące kroki:

1. Zgłoszenie sytuacji organom odpowiedzialnym

W przypadku wykorzystywania seksualnego oraz znęcania się fizycznego i psychicznego o dużym nasileniu przez rodzica, obowiązkiem dyrektora jest niezwłoczne powiadomienie organów odpowiedzialnych, takich jak policja, prokuratura, opieka społeczna. Wszelkie informacje dotyczące przypadku powinny być przekazane tym organom, aby mogły podjąć odpowiednie środki ochrony dla ofiary oraz wszcząć postępowanie karne wobec sprawcy – **Załącznik nr 8**.

2. Włączenie rodziców lub opiekunów

W przypadku podejrzenia, że ucznia wykorzystuje rodzic lub opiekun, należy niezwłocznie powiadomić drugich rodziców lub opiekunów, aby podjęli odpowiednie kroki w celu ochrony dziecka.

3. Wsparcie dla ofiary

Ofiarę krzywdzenia należy traktować z szacunkiem i empatią, zapewniając jej odpowiednie wsparcie emocjonalne i fizyczne, w tym dostęp do pomocy psychologicznej i medycznej.

**KONTROLA PRACOWNIKÓW PRZED DOPUSZCZENIEM DO PRACY
Z MAŁOLETNIAMI W ZAKRESIE SPEŁNIANIA PRZEZ NICH WARUNKÓW
NIEKARALNOŚCI ZA PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO WOLNOŚCI SEKSUALNEJ
I OBYCZAJNOŚCI;**

1. Przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy pracodawca uzyskuje informacje, czy dane kandydata, są zamieszczone w Rejestrze z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze.

2. Kandydat do pracy przedkłada pracodawcy informację z Krajowego Rejestru Karnego w zakresie przestępstw określonych w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 172 oraz z 2022 r. poz. 2600), lub za odpowiadające tym przestępstwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego.

3. Kandydat do pracy posiadający obywatelstwo innego państwa niż Rzeczpospolita Polska, ponadto przedkłada pracodawcy lub innemu organizatorowi informację z rejestru karnego

państwa obywatelstwa uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi.

4. Kandydat do pracy składa pracodawcy oświadczenie o państwie lub państwach, w których zamieszkiwała w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Rzeczpospolita Polska i państwo obywatelstwa, oraz jednocześnie przedkłada pracodawcy informację z rejestrów karnych tych państw uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi.

5. W przypadku gdy prawo państwa, w którym kandydat zamieszkiwał w ciągu ostatnich 20 lat nie prowadzi rejestru karnego, wówczas kandydat **składa pracodawcy oświadczenie** o tym fakcie **wraz z oświadczeniem, że nie był prawomocnie skazany** w tym państwie za czyny zabronione odpowiadające przestępstwom określonym w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz nie wydano wobec niej innego orzeczenia, w którym stwierdzono, iż dopuściła się takich czynów zabronionych, oraz że nie ma obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy stosowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem lub opieką nad małoletnimi.

6. Oświadczenia, o których mowa w pkt 5, składane są pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Oświadczenie o niekaralności stanowi **Załącznik nr 10**.

7. Powyższe informacje, pracodawca utrwała w formie wydruku i załącza do akt osobowych pracownika

ZASADY KORZYSTANIA Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH Z DOSTĘPEM DO INTERNETU

1. Prawo do korzystania z komputerów należących do Przedszkola w Dobrej przysługuje nauczycielom i pozostałym pracownikom. W wyjątkowych sytuacjach innym osobom, jeśli Dyrektor wyrazi na to zgodę.

2. Korzystanie z multimediów, Internetu i programów użytkowych służy wyłącznie celom naukowym, informacyjnym i edukacyjnym.

3. Osoba odpowiedzialna za Internet- *informatyk* dba o to, aby sieć była zabezpieczona przed treściami niebezpiecznymi. Instaluje i uaktualnia odpowiednie programy zabezpieczające, w tym program antywirusowy.

4. Nie wolno naruszać godności i praw innych użytkowników Sieci oraz działać na szkodę innych użytkowników Internetu.

5. Należy szanować prawo własności zdjęć, materiałów, artykułów itp. w Sieci. Każdorazowo należy podpisywać autora w/w i/lub adres strony internetowej.

6. Nie wolno przysyłać i udostępniać danych naruszających prawo, powszechnie uznanych za obsceniczne lub obraźliwe oraz oszczerstw i treści obrażającej uczucia innych.

7. Należy zachować ostrożność w spotkaniach z osobami poznanymi w Sieci.

Należy pamiętać, że Cyberbulling – przemoc przy użyciu Internetu – to przestępstwo.

8. Osoba odpowiedzialna za Internet sprawdza co najmniej 1 raz w półroczu czy na komputerach będących własnością Przedszkola w Dobrej podłączonych do Internetu nie znajdują się niebezpieczne treści. W przypadku znalezienia takich – ustala, kto korzystał z komputera w czasie ich wprowadzania.

9. Informacje o osobie, która korzystała z komputera podczas wprowadzenia niebezpiecznych treści przekazuje się do dyrektora, który podejmuje właściwe kroki lub stosuje procedurę.

10. Wszelkie zdarzenia związane z naruszeniem bezpieczeństwa cyfrowego należy zgłosić dyrektorowi lub pedagogowi.

11. W Internecie istnieją różne zespoły i linie pomocowe w sprawach dotyczących bezpieczeństwa dzieci, również w zakresie bezpieczeństwa w Internecie; dostarczają wiedzy, wskazówek rozwiązania problemu oraz wsparcia psychologicznego.

12. ***Dla ofiar i świadków cyberprzemocy lub dla osób, które są zaniepokojone jakimś zdarzeniem związanym z bezpieczeństwem cyfrowym są telefony zaufania:***

a) **800 12 12 12** - Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka - Telefon jest bezpłatny i czynny od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.15 do 20.00 (połączenie bezpłatne). Jeśli ktoś zadzwoni tam w godzinach nocnych i zostawi informację o sobie i swój numer konsultanci oddzwonią do takiej osoby.

b) **116 111** - Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży - www.116111.pl- Bezpłatny i anonimowy telefon dla dzieci i młodzieży prowadzony od 2008 roku przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę.

c) **Dyzurnet.pl** - to zespół ekspertów Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej, działający jako punkt kontaktowy do zgłaszania nielegalnych treści w Internecie. Dyzurnet.pl przyjmuje anonimowe zgłoszenia za pomocą:

- formularza internetowego: <https://dyzurnet.pl/formularz/>
- poczty elektronicznej: dyzurnet@dyzurnet.pl
- telefonicznie: **801 615 005**

ULOTKA INFORMACYJNA DLA WYCHOWANKÓW I RODZICÓW PRZEDSZKOLA W DOBREJ

Jeśli jesteś ofiarą przemocy fizycznej lub psychicznej lub podejrzewasz, że ktoś inny jest nią dotknięty, ważne jest, aby szukać pomocy.

Poniżej przedstawiam kilka sposobów, jak możesz to zrobić:

1. Skontaktuj się z organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy wobec małych dzieci - w Polsce takie organizacje to m.in. Fundacja Feminoteka, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Fundacja La Strada, czy Fundacja Pro Femina.
2. Skontaktuj się z ośrodkami pomocy społecznej - w każdym powiecie działa ośrodek pomocy społecznej, który oferuje wsparcie dla ofiar przemocy.
3. Zgłoś przemoc na policję - możesz zadzwonić na numer alarmowy 112 lub udać się do najbliższej jednostki policji.
4. Skontaktuj się z infolinią dla ofiar przemocy - w Polsce działa m.in. infolinia "Niebieska Linia" pod numerem 800 120 002, którą można dzwonić 24h/dobę, przez wszystkie dni w tygodniu.
5. Szukaj pomocy u specjalisty - możesz skonsultować swoją sytuację z psychologiem, terapeutą, seksuologiem lub lekarzem.
6. Skorzystaj z pomocy szkolnej - jeśli jesteś uczniem, nauczyciel lub dyrektor szkoły mogą pomóc w znalezieniu wsparcia.

Ważne jest, aby pamiętać, że przemoc zarówno fizyczna jak i psychiczna jest poważnym przestępstwem i nie jest Twoją winą.

Warto szukać pomocy i wsparcia, aby poradzić sobie z trudną sytuacją.

**MONITORING POLITYKI – ANKIETA DLA PRACOWNIKÓW
PRZEDSZKOLA W DOBREJ**

Lp.	Odpowiedz na poniższe pytania	Tak	nie
1.	Czy znasz Politykę Ochrony Dzieci obowiązującą w naszym Przedszkolu?		
2.	Czy znasz treść dokumentu Polityka Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem?		
3.	Czy uważasz, że potrafisz rozpoznać syndromy krzywdzonego ucznia?		
4.	Czy wiesz w jaki sposób zareagować na symptomy krzywdzenia ucznia?		
5.	Czy zaobserwowałeś naruszenie zasad określonych w Standardach oraz w pozostałych regulaminach i procedurach przez innego pracownika?		
6.	Czy masz uwagi / sugestie / przemyślenia związane z funkcjonującą w Przedszkolu Polityką? (Jeżeli tak, opisz je w tabeli poniżej)		
7.	Czy jakieś działanie związane z przyjęciem Polityki jest odbierane jako trudne lub niechętnie podchodzisz do jego realizacji z innych powodów?		

JEŚLI NA KTÓREŚ Z PYTAŃ W ANKIECIE ODPOWIEDZIAŁEŚ **TAK** :

NAPISZ: Jakie zasady zostały naruszone?

NAPISZ: Jakie działania podjąłeś?

NAPISZ: Czy masz jakieś sugestie lub propozycje poprawy obowiązujących standardów?

Zgłoszenie incydentu w przedszkolu dotyczącego przemocy wobec ucznia:

[miejscowość i data]

Do Dyrektora Przedszkola w Dobrej

Zgłaszam incydent, który miał miejsce w naszym Przedszkolu i jest związany z przemocą wobec ucznia.

Opis sytuacji:

1. Data i miejsce zdarzenia:.....
2. Opis zdarzenia:
.....
.....
3. Osoby zaangażowane w zdarzenie:
 - Uczeń/uczniowie: [imię i nazwisko], [klasa]
.....
.....
 - Pracownik/pracownicy szkoły: [imię i nazwisko], [stanowisko]
.....
.....
4. Świadkowie zdarzenia:
 - [imię i nazwisko], [klasa/stanowisko]
.....
5. Inne istotne informacje:
.....
6. Dokumentacja zdarzenia:
 - Zapisy z monitoringu szkolnego
 - Dokumentacja medyczna (jeśli została wykonana)

Proszę o niezwłoczne podjęcie działań w celu zapewnienia bezpieczeństwa uczniowi wszelkiej pomocy oraz wsparcia w sytuacji po doświadczeniu przemocy.

Z poważaniem,

.....
[Imię i nazwisko] [Stanowisko]

**KARTA INTERWENCJI OBOWIĄZUJĄCA
W PRZEDSZKOLU W DOBREJ**

Imię i nazwisko dziecka		
Przyczyna interwencji (forma krzywdzenia)		
Osoba zgłaszająca interwencję		
Opis działań podjętych przez pedagoga/ personel/psychologa	Data	Działanie
Spotkania z opiekunami małoletniego	Data	Działanie
Forma podjętej interwencji	Zawiadomienie policji Zawiadomienie o podejrzeniu przestępstwa Wniosek o wgląd w sytuację rodziny	

	Inny rodzaj interwencji. Jaki?	
	Data	Działanie
Dane dotyczące interwencji (nazwa organu, do którego zgłoszono interwencję) i data interwencji		
Wyniki interwencji: działania organów sprawiedliwości, działania przedszkola, działania rodziców		

Zgłoszenie do policji lub prokuratury podejrzenia o krzywdzeniu dziecka

Do Komendy Powiatowej/Miejskiej Policji w [miejsowość]
/Prokuratury Rejonowej/Okręgowej w [miejsowość]

Ja,[imię i nazwisko], dyrektor Przedszkola w Dobrej, informuję, że zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 9 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, mam podejrzenie, że uczeń[imię i nazwisko ucznia], w wieku[wiek ucznia], może być ofiarą przemocy

Podczas pracy dydaktycznej zaobserwowałem/am, że.....

[opis zdarzenia] oraz
[inne informacje na temat podejrzenia].

Jestem zaniepokojony/a zachowaniem ucznia i podejrzewam, że może być on ofiarą przemocy.

W związku z powyższym, zwracam się z prośbą o podjęcie działań celem zabezpieczenia bezpieczeństwa ucznia oraz podjęcia działań prawnych wobec podejrzanego o przestępstwo.

Z poważaniem,

.....
[imię i nazwisko]

NIEBIESKA KARTA - PROCEDURY, REALIZACJI W PRZEDSZKOLU W DOBREJ

Procedura "Niebieskiej Karty" - przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

1. Przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.
2. Od 28.09.2023 obowiązują przepisy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskiej Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870).
3. Typy przemocy w rodzinie:
 - 1) przemoc fizyczna;
 - 2) przemoc emocjonalna;
 - 3) zaniedbywanie;
 - 4) wykorzystanie seksualne;
 - 5) małoletni świadkiem przemocy.
4. Procedura „Niebieskiej Karty” nakłada na przedszkole określone zadania w przypadku uzasadnionego podejrzenia o stosowanie wobec ucznia przemocy domowej, jeżeli np. uczeń: ma ślady przemocy fizycznej – ślady uderzeń, oparzeń, siniaki, rany, często zdarzające się opuchlizny, złamania, zwichnięcia itd.
5. Ma ślady przemocy psychicznej – moczenie, nadmierna potliwość, bóle, zaburzenia mowy związane z napięciem nerwowym itd., Przejawia trudności w nawiązywaniu kontaktu, ma niską samoocenę, wycofanie, lęki, depresję, płaczliwość, zachowania destrukcyjne, agresję, apatię, nieufność, uzależnianie się od innych, zastraszenie, unikanie rozmów itd.
6. Ma brudny strój, nieodpowiedni do pory roku, rozwój, wzrost i wagę nieadekwatne do wieku, nie korzysta z pomocy lekarza mimo przewlekłej choroby itd. Karta stanowi ważny element w walce z przemocą w rodzinie, ponieważ dokumentuje sytuacje pokrzywdzonego ucznia i stanowi dowód w postępowaniu przygotowawczym i ewentualnej sprawie karnej o znęcanie się.

7. Rozpoznanie przemocy w rodzinie i wypełnienie „Niebieskiej Karty” to początek procesu wspierania ofiary przemocy.
8. Podejmowanie interwencji wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywające się na podstawie procedury „Niebieskiej karty” nie wymaga zgody ucznia dotkniętego przemocą.
9. Wszczęcie procedury na terenie przedszkola następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska karta” – A, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięty przemocą w rodzinie. Wszczynając procedurę, podejmuje się działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa takiemu dziecku.

REALIZACJA PROCEDURY „NIEBIESKIEJ KARTY” W PRZEDSZKOLU W DOBREJ

1. „Niebieską Kartę” zakłada nauczyciel, który stwierdza, że w rodzinie dziecka dochodzi do przemocy (decyzję o założeniu „Niebieskiej Karty” warto podjąć po konsultacjach oraz w porozumieniu z zespołem wychowawczym).
2. Wszczęcie procedury następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” , co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
3. W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec dziecka, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury, przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego.
4. Jeżeli osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wobec małoletniego są rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania z udziałem ucznia przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej.
5. Działania z udziałem dziecka, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięty przemocą w rodzinie, powinny być prowadzone w miarę możliwości w obecności pedagoga lub psychologa.
6. Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta – A” osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz „Niebieska Karta –B”.
7. W przypadku, gdy przemoc w rodzinie dotyczy niepełnoletniego dziecka, formularz „Niebieska Karta – B” przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie (formularza „Niebieska Karta – B” nie przekazuje się osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie).
8. Wypełniony formularz „Niebieska Karta – A” niezwłocznie, nie później niż w terminie 5 dni roboczych od dnia wszczęcia procedury, przekazuje się do zespołu interdyscyplinarnego.

.....
miejscowość, data

Przedszkole w Dobrej
Dobra 49
98-160 Sędziejowice

„NIEBIESKA KARTA – A”

W ZWIĄZKU Z POWZIĘCIEM UZASADNIIONEGO PODEJRZENIA STOSOWANIA PRZEMOCY DOMOWEJ LUB W WYNIKU ZGŁOSZENIA PRZEZ ŚWIADKA PRZEMOCY DOMOWEJ USTALA SIĘ, CO NASTĘPUJE:

I. DANE OSOBY/OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ

Dane	Osoba 1 doznająca przemocy domowej	Osoba 2 doznająca przemocy domowej	Osoba 3 doznająca przemocy domowej
Małoletni (Tak/Nie)			
Imię i nazwisko			
Imiona rodziców			
Wiek			
PESEL			
Nazwa i adres miejsca pracy/nazwa i adres placówki oświatowej do której uczęszcza małoletni			
Adres miejsca zamieszkania			
Kod pocztowy			
Miejscowość			
Gmina			
Województwo			
Ulica			
Nr domu/ nr lokalu			
Telefon lub adres e-mail			
Adres miejsca pobytu (jeżeli jest inny niż adres miejsca zamieszkania)			
Kod pocztowy			
Miejscowość			
Gmina			
Województwo			
Ulica			
Nr domu/ nr lokalu			

Stosunek pokrewieństwa, powinowactwa lub rodzaj relacji z osobą stosującą przemoc domową (np. żona, partner, były partner, córka, pasierb, matka, teść)

Uwaga! W przypadku większej niż 3 liczby osób doznających przemocy dołącz kolejną kartę zawierającą Tabelę I

II. LICZBA MAŁOLETNICH W ŚRODOWISKU DOMOWYM, W KTÓRYM
 PODEJRZEWA SIĘ STOSOWANIE PRZEMOCY
 DOMOWEJ.....

III. DANE OSOBY/OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC DOMOWĄ

Dane	Osoba 1 stosująca przemoc domową	Osoba 2 stosująca przemoc domową
Imię i nazwisko		
Imiona rodziców		
Wiek		
PESEL ²⁾		
<i>Adres miejsca zamieszkania:</i>		
Kod pocztowy		
Miejscowość		
Gmina		
Województwo		
Ulica		
Nr domu/nr lokalu		
Telefon lub adres e-mail		
<i>Adres miejsca pobytu (jeżeli jest inny niż adres miejsca zamieszkania):</i>		
Kod pocztowy		
Miejscowość		
Gmina		
Województwo		
Ulica		
Nr domu/nr lokalu		
Sytuacja zawodowa, w tym nazwa i adres miejsca pracy		
<i>Stosunek pokrewieństwa, powinowactwa lub rodzaj relacji z osobą doznającą przemocy domowej: (np. żona, była żona, partner, były partner, córka, pasierb, matka, teść)¹⁾</i>		

IV. CZY OSOBA STOSUJĄCA PRZEMOC ZACHOWYWAŁA SIĘ W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB? (zaznacz w odpowiednim miejscu znak X):

Osoby/ formy przemocy domowej	Osoba 1 stosująca przemoc			Osoba 2 stosująca przemoc		
	wobec Osoby 1 doznającej przemocy	wobec Osoby 2 doznającej przemocy	wobec Osoby 3 doznającej przemocy	wobec Osoby 1 doznającej przemocy	wobec Osoby 2 doznającej przemocy	wobec Osoby 3 doznającej przemocy
Przemoc fizyczna³⁾ <i>bicie, szarpanie, kopanie, duszenie, popychanie, obezwładnianie i inne (wymień jakie)</i>						
Przemoc psychiczna³⁾ <i>izolowanie, wyzywanie, ośmieszanie, grożenie, krytykowanie, poniżanie i inne (wymień jakie)</i>						
Przemoc seksualna³⁾ <i>zmuszanie do obcowania płciowego, innych czynności seksualnych i inne (wymień jakie)</i>						
Przemoc ekonomiczna³⁾ <i>niełożenie na utrzymanie osób, wobec których istnieje taki obowiązek, niezaspokajanie potrzeb materialnych, niszczenie rzeczy osobistych, demołowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych oraz ich sprzedawanie i inne (wymień jakie)</i>						
Przemoc za pomocą środków komunikacji elektronicznej³⁾ <i>wyzywanie, straszenie, poniżanie osoby w Internecie lub przy użyciu telefonu, robienie jej zdjęcia lub rejestrowanie filmów bez jej zgody, publikowanie w Internecie lub rozsyłanie telefonem zdjęć, filmów lub tekstów, które ją obrażają lub ośmieszają, i inne (wymień jakie)</i>						

<p>Inne³⁾ zaniedbanie, niezaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych, psychicznych i innych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych i ich sprzedawanie, pozostawianie bez opieki osoby, która z powodu choroby, niepełnosprawności lub wieku nie może samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb, zmuszanie do picia alkoholu, zmuszanie do zażywania środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków i inne (wymień jakie)</p>						
--	--	--	--	--	--	--

V. CZY OSOBA DOZNAJĄCA PRZEMOCY DOMOWEJ ODNIOSŁA USZKODZENIA CIAŁA? (TAK / NIE) ¹⁾

Osoba 1 doznająca przemocy	Osoba 2 doznająca przemocy	Osoba 3 doznająca przemocy

Uwaga! W przypadku większej niż 3 liczby osób doznających przemocy dołącz kolejną kartę zawierającą Tabelę V

VI. CZY W ŚRODOWISKU DOMOWYM BYŁA W PRZESZŁOŚCI REALIZOWANA PROCEDURA „NIEBIESKIEJ KARTY”?

tak (kiedy?..... gdzie?.....) nie nie ustalono

VII. CZY W ŚRODOWISKU DOMOWYM AKTUALNIE JEST REALIZOWANA PROCEDURA „NIEBIESKIEJ KARTY”?

tak nie nie ustalono

VIII. CZY OSOBA STOSUJĄCA PRZEMOC DOMOWĄ POSIADA BROŃ PALNĄ?

a) tak nie nie ustalono

IX. CZY OSOBA DOZNAJĄCA PRZEMOCY DOMOWEJ CZUJE SIĘ BEZPIECZNIE?
(TAK/NIE)¹⁾

Osoba 1 doznająca przemocy	Osoba 2 doznająca przemocy	Osoba 3 doznająca przemocy

Uwaga! W przypadku większej niż 3 liczby osób doznających przemocy dołącz kolejną kartę zawierającą Tabelę IX.

X. ŚWIADKOWIE STOSOWANIA PRZEMOCY DOMOWEJ

b) ustalono- wypełnij tabelę nie ustalono

Dane	Świadek 1	Świadek 2	Świadek 3
Imię i nazwisko			
Wiek			
<i>Adres miejsca zamieszkania:</i>			
Kod pocztowy			
Miejscowość			
Gmina			
Województwo			
Ulica			
Nr domu/nr lokalu			
Telefon lub adres e- mail			
<i>Stosunek świadka do osób, wobec których są podejmowane działania w ramach „Niebieskiej Karty” (np. członek rodziny, osoba obca)¹⁾</i>			

XI. DZIAŁANIA INTERWENCYJNE PODJĘTE WOBEC OSOBY STOSUJĄCEJ PRZEMOC DOMOWĄ (zaznacz w odpowiednim miejscu znak X):

Działanie		Osoba 1 stosująca przemoc	Osoba 2 stosująca przemoc
Badanie na zawartość alkoholu(wynik)			
Doprowadzenie do wytrzeźwienia			
Doprowadzenie do policyjnego pomieszczenia dla osób zatrzymanych	na podstawie art. 15a ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2023 r. poz. 171, z późn. zm.)		
	na podstawie art. 244 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375, z późn. zm.)		
Zatrzymanie w izbie zatrzymań jednostki organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej Powiadomienie organów ścigania			
Wydanie nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia			
Wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia			
Zakaz zbliżania się osoby stosującej przemoc domową do osoby dotkniętej taką przemocą na określonej w metrach odległość			
Zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą domową			
Zakaz wstępu i przebywania osoby stosującej przemoc na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej i artystycznej, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą domową			
Zakaz wstępu i przebywania osoby stosującej przemoc w miejscach pracy osoby doznającej przemocy domowej			
Zawiadomienie komórki organizacyjnej Policji, właściwej w sprawach wydawania pozwolenia na broń, o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty”			
Odebranie broni palnej, amunicji oraz dokumentów potwierdzających legalność posiadania broni			
Poinformowanie o prawnokarnych konsekwencjach stosowania przemocy domowej			
Inne (wymień jakie?)			

XIV. WSZCZĘCIE PROCEDURY „NIEBIESKIE KARTY” NASTĄPIŁO PRZEZ
(zaznacz w odpowiednim miejscu znak X):

- c)
- Pracownika socjalnego jednostki organizacyjnej pomocy społecznej
 - Funkcjonariusza Policji
 - Żołnierza Żandarmerii Wojskowej
 - Pracownika socjalnego specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej
 - Asystenta rodziny
 - Nauczyciela
 - Osobę wykonującą zawód medyczny, w tym lekarza, pielęgniarkę, położną lub ratownika medycznego
 - Przedstawiciela gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych
 - Pedagoga, psychologa lub terapeuty, będących przedstawicielami podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej
- d)
e)

.....
imię i nazwisko oraz czytelny podpis osoby wypełniającej formularz „Niebieska Karta – A”

.....
(data wpływu formularza, podpis członka Zespołu Interdyscyplinarnego)

- 1) wpisać właściwe
- 2) numer PESEL wpisuje się, o ile danej osobie numer taki został nadany. W przypadku braku numeru PESEL jest konieczne podanie innych danych identyfikujących osobę
- 3) podkreślić rodzaje zachowań

„NIEBIESKA KARTA – B”

INFORMACJA DLA OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ

CO TO JEST PROCEDURA „NIEBIESKIEJ KARTY”?

Są to różne działania podejmowane w sytuacji podejrzenia lub stwierdzenia stosowania przemocy domowej na podstawie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Celem procedury „Niebieskiej Karty” jest zatrzymanie przemocy domowej i udzielenie pomocy i wsparcia Tobie i Twoim najbliższym. Na skutek wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty” informacja dotycząca Twojej sytuacji zostanie przekazana do grupy diagnostyczno-pomocowej. Więcej informacji na temat dalszych działań uzyskasz podczas spotkania z członkami tej grupy, na które zostaniesz zaproszona/(y). W trakcie procedury członkowie grupy będą kontaktować się także z osobą, która przemoc stosuje.

CO TO JEST PRZEMOC DOMOWA?

Przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienia lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

KTO MOŻE BYĆ OSOBĄ DOZNAJĄCĄ PRZEMOCY DOMOWEJ?

- a) małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępni (np. rodzice, dziadkowie, pradziadkowie), zstępni (np. dzieci, wnuki, prawnuki), rodzeństwo i ich małżonkowie,
- b) wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- c) rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- d) osoba pozostająca w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- e) osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- f) osoba wspólnie zamieszkująca i gospodarująca oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,

- g) osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- h) małoletni.

NAJCZĘSTSZE FORMY PRZEMOCY DOMOWEJ:

Przemoc fizyczna: bicie, szarpanie, kopanie, duszenie, popychanie, obezwładnianie i inne.

Przemoc psychiczna: izolowanie, wyzywanie, ośmieszanie, grożenie, krytykowanie, poniżanie i inne.

Przemoc seksualna: zmuszanie do obcowania płciowego, innych czynności seksualnych i inne.

Przemoc ekonomiczna: nielożenie na utrzymanie osób, wobec których istnieje taki obowiązek, niezaspokajanie potrzeb materialnych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych i ich sprzedawanie i inne.

Przemoc za pomocą środków komunikacji elektronicznej: wyzywanie, straszenie, poniżanie osoby w Internecie lub przy użyciu telefonu, robienie jej zdjęcia lub rejestrowanie filmów bez jej zgody, publikowanie w Internecie lub rozsyłanie telefonem zdjęć, filmów lub tekstów, które ją obrażają lub ośmieszają i inne.

Inny rodzaj zachowań: zaniedbanie, niezaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych, psychicznych i innych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych i ich sprzedawanie, pozostawianie bez opieki osoby, która z powodu choroby, niepełnosprawności lub wieku nie może samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb, zmuszanie do picia alkoholu, zmuszanie do zażywania środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków i inne. **(załącznik 12).**

WAŻNE

Prawo zabrania stosowania przemocy i krzywdzenia swoich bliskich. Jeżeli Ty lub ktoś z Twoich bliskich jest osobą doznającą przemocy domowej, nie wstydź się prosić o pomoc. Wezwij Policję, dzwoniąc na **numer alarmowy 112**. Prawo stoi po Twojej stronie!

Masz prawo do złożenia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy domowej do Prokuratury, Policji lub Żandarmerii Wojskowej.

Możesz także zwrócić się po pomoc do podmiotów i organizacji realizujących działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. Pomogą Ci:

- **Ośrodki pomocy społecznej** – w sprawach socjalnych, bytowych i prawnych.
- **Powiatowe centra pomocy rodzinie** – w zakresie prawnym, socjalnym, terapeutycznym lub udzielą informacji na temat instytucji lokalnie działających w tym zakresie w Twojej miejscowości.
- **Ośrodki interwencji kryzysowej i Ośrodki wsparcia** – zapewniając schronienie Tobie i Twoim bliskim, gdy doznajesz przemocy domowej, udzielą Ci pomocy i wsparcia w przezwyciężeniu sytuacji kryzysowej, a także opracują plan pomocy.
- **Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej** – zapewniając bezpłatne całonocne schronienie Tobie i Twoim bliskim, gdy doznajesz

przemocy domowej, oraz udzieli Ci kompleksowej, specjalistycznej pomocy w zakresie interwencyjnym, terapeutyczno-wspomagającym oraz potrzeb bytowych.

- **Okręgowe ośrodki i lokalne punkty działające w ramach Sieci Pomocy Pokrzywdzonym Prześstępstwem** – zapewniając profesjonalną, kompleksową i bezpłatną pomoc prawną, psychologiczną, psychoterapeutyczną i materialną.
- **Sądy opiekuńcze** – w sprawach opiekuńczych i alimentacyjnych. **(załącznik 11)**.
- **Placówki ochrony zdrowia** – np. uzyskać zaświadczenie lekarskie o doznanych obrażeniach.
- **Komisje rozwiązywania problemów alkoholowych** – podejmując działania wobec osoby nadużywającej alkoholu.
- **Punkty nieodpłatnej pomocy prawnej** – w zakresie uzyskania pomocy prawnej.

**WYKAZ PLACÓWEK FUNKCJONUJĄCYCH NA TWOIM TERENIE,
UDZIELAJĄCYCH POMOCY I WSPARCIA OSOBOM
DOZNAJĄCYM PRZEMOCY DOMOWEJ**

Uwaga: (dane wprowadza Zespół Interdyscyplinarny):

Lp.	Nazwa instytucji/ organizacji	Adres instytucji/ organizacji	Telefon	Adres e-mail
1.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sędziejowicach	ul. Wieluńska 7 98-160 Sędziejowice	436771581	gops@gminasedziejowice.pl
2.	Samodzielny Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Sędziejowicach	ul. Wieluńska 8 98-160 Sędziejowice	436771777	_____
3.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łasku	ul. 9 Maja 33 98-100 Łask	43 675 37 49	pcpr.lask@op.pl
4.	Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy PCPR w Łasku	ul. 9 Maja 33 98-100 Łask	43 675 50 49	oik.lask@op.pl
5.	Komenda Powiatowa Policji w Łasku	ul. 9 Maja 32/36 98-100 Łask	47 845 42 11 47 845 42 64	komendant@lask.ld.policja.gov.pl
6.	Sąd Rejonowy Łasku III Wydział Rodzinny i Nieletnich	ul. Kolejowa 12 98-100 Łask	43 676 85 56	rodzinny@lask.sr.gov.pl

MOŻESZ ZADZWONIĆ DO:

- **Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” tel. 800 12 00 02** (linia całodobowa i bezpłatna), w poniedziałki w godz. 18⁰⁰–22⁰⁰ można rozmawiać z konsultantem w języku angielskim, a we wtorki w godz. 18⁰⁰–22⁰⁰ w języku rosyjskim.
- **Dyżur prawny tel. (22) 666 28 50** (linia płatna, czynna w poniedziałek i wtorek w godzinach 17⁰⁰–21⁰⁰) oraz **tel. 800 12 00 02** (linia bezpłatna, czynna w środę w godzinach 18⁰⁰–22⁰⁰).
- **Poradnia e-mailowa:** niebieskalinia@niebieskalinia.info. Członkowie rodzin z problemem przemocy i problemem alkoholowym mogą skonsultować się także przez **SKYPE**
- **pogotowie.niebieska.linia** ze specjalistą z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – konsultanci posługują się językiem migowym.
- **Ogólnokrajowej Linii Pomocy Pokrzywdzonym tel. +48 222 309 900** przez całą dobę można anonimowo uzyskać informacje o możliwości uzyskania pomocy, szybką poradę psychologiczną i prawną, a także umówić się na spotkanie ze specjalistami w dowolnym miejscu na terenie Polski. Możliwe są konsultacje w językach obcych oraz w języku migowym.
- **Policyjny telefon zaufania dla osób doznających przemocy domowej nr 800 120 226** (linia bezpłatna przy połączeniu z telefonów stacjonarnych, czynna codziennie w godzinach od 9³⁰ do 15³⁰, od godz. 15³⁰ do 9³⁰ włączony jest automat).

*Załącznik nr 12
do Polityki Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem
w Przedszkolu w Dobrej*

Jak rozmawiać z dzieckiem krzywdzonym?

I. Podczas rozmowy z dzieckiem krzywdzonym:

- Zadbaj o sprzyjające warunki rozmowy: oddzielny pokój, z dala od osób postronnych, brak pośpiechu. Ten punkt dotyczy osób, które są pedagogiem, psychologiem, nauczycielem lub inną osobą wyznaczoną do takiej rozmowy, np. animator, koordynator Polityki
- Przyjmij pozycję ciała dostosowaną do pozycji dziecka: usiądź lub przykucnij.
- Używaj języka zrozumiałego dla dziecka.

- Okazuj dziecku szacunek, akceptację i empatyczne zrozumienie.
- Bądź cierpliwy – dziecko może zaprzeczać prawdzie.
- Nie naciskaj na dziecko – wyznanie całej prawdy może łączyć się z ogromnym lękiem.
- Unikaj naprowadzania dziecka na odpowiedzi, które chciałbyś usłyszeć.
- Okaż zrozumienie, że nie łatwo jest mówić o trudnych sprawach, zwłaszcza jeśli dotyczą rodziny.
- Pochwal za odwagę podjęcia rozmowy tj. nie za treść rozmowy, lecz za to, że mówi.
- Bądź świadomy oznak zaniepokojenia dziecka o los rodziców – nie wypowiadaj przy nim negatywnych opinii o rodzicach.
- Nazwij przemoc – przemocą i pokaż dziecku, że nie jest winne tego, co zrobił dorosły.
- Wesprzyj dziecko – utwierdź w przekonaniu, że nie tylko je to spotkało, że wiele dzieci przeżywa podobne problemy.
- Wyjaśnij dziecku w przystępny sposób co zamierzasz dalej robić. Pamiętaj, jak trudna jest sytuacja dziecka ze względu na: - wstyd - poczucie winy - strach przed ponownym skrzywdzeniem - tajemnicę - lojalność wobec sprawcy przemocy.

II. Co robić w przypadku zgłoszenia przez dziecko wykorzystania seksualnego:

- Zachowaj spokój.
- Słuchaj spokojnie i traktuj małego poważnie. Zadawaj pytania tylko w celu uściślenia. Nie zadawaj pytań naprowadzających i wtrącających.
- Nie sugeruj własnych słów, używaj tylko słów małego. Pozwól małemu mówić w jego własnym tempie.
- Stosuj aktywne słuchanie, które wyraża współczucie, spokój i wsparcie. Nie okazuj szoku ani przerażenia w reakcji na słowa małego.
- Zapewnij małego, że wyjawiając ci wykorzystanie, postąpił właściwie.
- Poinformuj małego, że zrobisz wszystko co możesz, by mu pomóc.
- Powiedz małemu, że on nie ponosi winy za zaistniałą sytuację.

- Zaproponuj małoletniemu, że będziesz mu towarzyszyć w drodze do osoby, u której uzyska dalszą pomoc.
- Wyjaśnij małoletniemu, że tymi informacjami będziesz musiał(a) podzielić się z innymi.
- Pod koniec rozmowy poinformuj go, co zamierzasz dalej zrobić i komu przekażesz uzyskane informacje.
- Pamiętaj: osoba, która jako pierwsza dowiaduje się o zaistnieniu potencjalnego przypadku wykorzystywania małoletniego, nie jest upoważniona do wydawania decyzji, czy fakt nadużycia rzeczywiście miał miejsce. Jest to zadanie dla odpowiedzialnych organów i instytucji, do których sprawa zostanie skierowana na dalszych etapach.
- Jeżeli wcześniej nie sporządziłeś(aś) notatki, zapisz niezwłocznie przebieg rozmowy i podpisz się czytelnie pod nią.
- Poinformuj o zaistniałej sytuacji twojego przełożonego.

III. Czego nie powinno się robić:

- Nie wpadaj w panikę. Nie reaguj emocjonalnie.
- Nie lekceważ słów małoletniego. Nie wyrażaj przypuszczeń, sugestii, nie stawiaj hipotez, ani nie przedstawiaj alternatywnych wyjaśnień.
- Nie wyrażaj opinii (ani negatywnych, ani pozytywnych) i komentarzy na temat domniemanego sprawcy.
- Nie wyciągaj dodatkowych informacji. Nie dopytuj o szczegóły. To, co dziecko powiedziało w sposób wolny, jest nieprzekraczalną granicą. Stawianie pytań osobie, która komunikuje dany fakt, w rzeczywistości może mieć wpływ na sposób, w jaki później przedstawi wydarzenia.
- Nie składaj małoletniemu żadnych obietnic, które nie będą mogły zostać dotrzymane, szczególnie w kwestii poufności. Nie mów niczego w stylu: „obiecuję nikomu o tym nie powiedzieć” ani: „to pozostanie tajemnicą”, itp.
- Nie ujawniaj szczegółów rozmowy osobom postronnym, a w szczególności osobie, której małoletni postawił zarzuty.
- Nie proś o powtarzanie opowiadania danej historii.